

Satversmes tiesa

Kopsavilkums

Lieta Nr. 2024-01-01

02.04.2025.

Satversmes tiesa 2025. gada 28. martā pieņēma spriedumu lietā Nr. 2024-04-01 “Par Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 4.1 panta pirmās, otrās un ceturtās daļas, 17. panta 7.1 daļas un pārejas noteikumu 52. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam”.

Lietā vērtētas tiesību normas, kas nosaka uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksas aprēķināšanas un samaksas kārtību.

Lieta ierosināta pēc konstitucionālajām sūdzībām. Tajās norādīts, ka pieteikumu iesniedzējām, kuras sniedz patērētāju kreditēšanas pakalpojumus, ar apstrīdētajām normām noteikts pienākums taksācijas gadā veikt uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksu 20 procentu apmērā neatkarīgi no tā, vai tiek veikta peļņas sadale dividendēs. Šāds pienākums, kā arī uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksas aprēķināšanas kārtība pārkāpjot tiesiskās vienlīdzības principu un nesamērīgi ierobežojot tiesības uz īpašumu.

Pirmkārt, Satversmes tiesa norādīja, ka likumdevējs 2018. gadā ieviesa jaunu uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmu, kas paredzēja nodokļa maksāšanu atlikt līdz brīdim, kad tiek sadalīta peļņa. Šī sistēma stimulēja uzņēmumus lielāku peļņas daļu atstāt uzņēmumā un veicināja iespējas veikt investīcijas. Tomēr pēc minētās reformas būtiski samazinājās finanšu sektora samaksātie nodokļi, turklāt kreditēšanas nozarē tika novērota netipiski augsta peļņa. Tādēļ likumdevējs pārskatīja finanšu sektoram noteikto uzņēmumu ienākuma nodokļa maksāšanas režīmu, ar apstrīdētajām normām uz kredītiestādēm un patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem attiecinot uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksas sistēmu. Atbilstoši minētajai sistēmai nodokli aprēķina no visas taksācijas gada peļņas, nevis tikai no sadalītās peļņas.

Otrkārt, Satversmes tiesa atzina, ka priekšlikumi attiecībā uz nepieciešamību pārskatīt uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmu finanšu sektorā tika pamatoti ar netipisku likvido līdzekļu pārpalikumu ne tikai kredītiestādēs, bet arī citiem kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem. Kredītiestāžu augstos peļņas rādītājus labvēlīgi ietekmēja

paaugstinātā EURIBOR likme. Taču rentabilitāte ievērojami pieauga arī patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem, kuru peļņu neietekmē EURIBOR likmes svārstības. Līdz ar to uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksa ir pastāvīgs tiesiskais risinājums, kam nav tiešas sasaistes ar EURIBOR likmes svārstību rezultātā gūto virspeļņu. Izvēloties uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksu attiecināt arī uz patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem, likumdevējs nav rīkojies patvaļīgi.

Treškārt, Satversmes tiesa secināja, ka likumdevēja izraudzītais uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanas princips ir pamatots ar objektīviem un racionāliem apsvērumiem, turklāt uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksas sistēma neparedz nesamērīgu slogu apstrīdēto normu adresātiem un nav konfiscējoša. Līdz ar to apstrīdētās normas, ciktāl tās paredz uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksas pienākumu patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem, atbilst Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

Ceturtkārt, Satversmes tiesa atzina, ka patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji neatrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos ar citiem uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātājiem, tādēļ apstrīdētās normas šajā aspektā atbilst Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam. Vienlaikus apstrīdētās normas paredz vienādu attieksmi pret atšķirīgos apstākļos esošām personu grupām – kredītiestādēm un patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem. Tomēr šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats. Likumdevējs ir izvēlējies uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksu attiecināt uz tām nodokļa maksātāju grupām, kuras sniedz finanšu pakalpojumus un kurām ir augsti rentabilitātes rādītāji. Tādējādi sabiedrības labklājības nodrošināšanā vienlīdzīgi ir iesaistītas tieši tās personu grupas, kuras no līdzšinējās uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmas guva papildu labumu. Līdz ar to apstrīdētās normas arī šajā aspektā atbilst Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksa ir attiecināta uz tām nodokļa maksātāju grupām, kuras sniedz finanšu pakalpojumus un kurām ir augsti rentabilitātes rādītāji.